

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep,
0030 OSLO

Vår referanse: 11/01325-4
Arkivkode: F40 & 73
Saksbehandler: Nina Hjertø
Ingebrigtsen
Deres referanse: 201105084-/TSC
Dato: 12.12.2011

Høringsuttalelse: NOU 2011:10 - I velferdsstatens venterom - om mottakstilbudet for asylsøkere

Mottaksutvalget har foretatt en grundig gjennomgang og vurdering av norske myndigheters tilbud om innkvartering og tjenester til personer som søker asyl i Norge. Kommunesektoren er en viktig leverandør av tjenester til beboerne i asylmottak. KS mener derfor det er svært uheldig at Justis- og politidepartementet kun har invitert kommunale driftsoperatører, bestående av 15 kommuner som høringsinstans. Samtlige vertskommuner for asylmottak berøres direkte av mange av de forslagene utvalget foreslår. KS mener at alle landets vertskommuner burde vært invitert til å gi en høringsuttalelse på dette viktige området.

Statens overordnede asylpolitikk påvirker muligheter og begrensninger for kommunene til å finne gode lokale løsninger. Kortere saksbehandlingstid er en særlig viktig faktor som ville gi en positiv effekt på flere av forslagene innenfor både sosiale tjenester, barnehager og norskopplæring.

KS vil hovedsakelig gi uttalelse på tiltak som berører kommunal sektor, herunder vertskommunenes rolle, sosiale tjenester, barnehager, norskopplæring og kvalifisering.

Driftsoperatører og basismottak

KS mener det er nødvendig med større kontinuitet i mottakssystemet, lengre avtaleperioder og økonomisk forutsigbarhet. Dette er viktige nøkkelfaktorer for innsatsen til vertskommunene og nødvendig for at flere kommuner skal etablere mottak. En modell med basismottak vil skape større forutsigbarhet og stabilitet både for vertskommune, personal og driftsoperatør. Det er viktig å ivareta ekspertisen som bygges opp gjennom lengre mottaksdrift. KS mener at kontraktstiden for basismottak bør derfor være på minst 10 år, eller ubegrenset med 1 års oppsigelse.

KS mener det er viktig at det tilrettelegges for kommuner som ønsker å drive mottak. For at flere kommuner skal være med i konkurransegrunlaget, må fristen i anbud om mottaksdrift

utvides. De nødvendige administrative og politiske prosessene er ofte årsaken til manglende kommunale deltakelse i konkurransen om mottaksdrift.

Vertskommunenes rolle

Sammenlignet med andre europeiske land, skiller Norge seg ut ved at det er kommunene som er pålagt ansvaret for en rekke tjenester til beboerne. KS mener at norske vertskommuner er pålagt store oppgaver som staten bør ha ansvaret for. KS er derfor uenig i forslag som pålegger vertskommunene enda større forpliktelser.

Kommunene har ingen innflytelse over hvorvidt det skal etableres mottak i kommunen. KS synes det er positivt at utvalget anbefaler at UDI bør ivareta både kommunenes og lokalbefolkningens behov for informasjon.

Den største utfordringen for kommunene er uforutsigbarheten. Opphold i mottak er midlertidig og sammensetningen av beboere endrer seg stadig. Erfaringer viser at det er en risiko å ansette nye for å ivareta tjenester til beboerne i mottak. KS mener at tilskuddet til vertskommunene bør økes fra 3 til 6 måneder etter oppsigelse av mottaksdriften. Dette fordi kommunene ikke klarer å avvikle arbeidsforhold innen 3 måneder, og påføres dermed utgifter til stillinger etter at mottaksdriften har opphørt. Utvalgets forslag om at vertskommunen får en lengre utbetaling av tilskuddet ved nedleggelse av mottak, vil kunne lette noe på denne utfordringen for kommunene.

Ressurskrevende brukere er også en stor utfordring for vertskommunene. Det kan være barn med nedsatt funksjonsevne som har behov for spesialundervisning, eller det kan gjelde barnevern eller helsetjenester. KS mener det er helt nødvendig at det foretas en utredning for å sikre at vertskommunene får dekket utgiftene til ressurskrevende personer på en bedre måte enn i dag.

KS støtter forslaget om at nye vertskommuner bør få et engangstilskudd på 100 000 kroner til planlegging og forberedelser.

Asylsøkere og sosial tjenester

KS går i mot å gi asylsøkere rettigheter etter Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester med mer § 3-2 første ledd punkt 6, samt § 3-6. KS mener at UDI må etablere mottak som kan ivareta funksjoner som hører inn under disse lovbestemmelsene. I enkelttilfeller hvor det kreves ekstra innsats, kan UDI kjøpe tjenester fra kommunene eller private, slik praksisen er ved dagens system. Alternativt kan mottaket inngå en avtale med en kommune som kan gi et midlertidig botilbud for personen(e) i asylsøkerfasen og at kommunene får dekket utgiftene sine.

KS mener dagens system skal videreføres, der UDI ved driftsoperatør skal sørge for en innkvartering og oppfølging av asylsøkere. Norske kommuner er allerede påført store belastninger for å yte tjenester til beboerne i asylmottaket. KS mener at UDI bør i stedet etablere flere forsterkede mottak som skal ivareta funksjonene i overnevnte lovparagrafer.

Barnehagetilbud

KS mener at barn i mottak bør ha et tilbud om barnehage fra 3-årsalderen. Driftsoperatøren må ha hovedansvaret for å tilrettelegge et tilbud til barn som ikke har et barnehagetilbud pga. manglende plass eller etter foreldrenes ønske. KS støtter ikke forslaget om lovfesting av retten til barnehageplass for alle asylsøkere over 2 år.

Det er imidlertid viktig at kommunene i størst mulig utstrekning gir barnehagetilbud til asylsøkere, men det er nødvendig å ta hensyn til vertskommunenes kapasitet. Det kan også virke urimelig at asylsøkerbarn skal gå foran i køen for de som trenger en barnehageplass på andre tidspunkter enn ved hovedopptaket pga. at foreldrene er i arbeid. Dette vil være en aktuell problemstilling i kommuner med høy kapasitetsutnyttelse i barnehagene. Dersom disse får et ansvar for å gi barnehageplass til en ny gruppe søkere, vil dette kunne gå på bekostning av muligheten til å tilby barnehageplass til nye søkere på andre tidspunkter gjennom året enn ved hovedopptaket ved semesterstart pr 1. august, som er det tidspunktet da kommunen har plikt til å sikre alle søkere med rett til barnehageplass et slikt tilbud. Mottakene må derfor fortsatt ha ansvaret for et tilbud til de minste barna. KS har i høringsnotat til KD den 2. september 2009, gått i mot en lovfesting til at asylsøkerbarn skal ha rett til barnehageplass.

Bo- og omsorgstilbudet for enslige mindreårige over 15 år

KS mener at bo- og omsorgstilbudet til enslige mindreårige over 15 år må styrkes i tråd med utvalgets anbefalinger. Økt bemanningstetthet og krav til kompetanse er et langt bedre alternativ enn etablering av omsorgssentre for denne gruppen.

KS ser det som rimelig at kommunene bistår med sin barnevernfaglige kompetanse i forbindelse med utarbeidelse av oppfølgingsplaner for gruppen enslige mindreårige asylsøkere 15-18 år. KS forutsetter at det etableres en tilskuddsordning for å dekke alle utgiftene.

Kvalifisering

KS mener det er viktig at asylsøkere i 16-17 årsalderen får et tilbud om videregående utdanning. Samtidig som at dette rettighetsfestes, forutsetter KS at det etableres en tilskuddsordning for å dekke utgiftene.

Det er viktig at beboerne i mottak har et aktivitetstilbud, da dette er en vesentlig faktor for asylsøkernes psykiske helse og mestringsevne. KS støttet derimot ikke utvalgets anbefaling om at rett til norskopplæring for asylsøkere bør lovfestes.

KS støtter verken forslaget om beboerne i mottak som venter på bosetting påbegynner norskopplæring i henhold til introduksjonslovens § 17 og § 18, eller at kvalifiserende tiltak i mottak bør ses i sammenheng med introduksjonsprogrammet i kommunene. En slik rettighet vil medføre betydelig ressursinnsats og ikke minst administrasjon fra både verts- og bosettingskommunenes side. KS mener det blir uryddig å pålegge vertskommunene å etablere kvalifiserende tiltak for personer med opphold. Ansvaret må ligge hos bosettingskommunen og i henhold til introduksjonslovens § 2, slik det er i dag.

Økonomiske og administrative konsekvenser

KS forutsetter at alle nye oppgaver kommunene pålegges som følge av forslagene dekkes i sin helhet av staten. Dette følger av vedtatte prinsipper for fullfinansiering av statlig reformer. Summen av utvalgets forslag er omfattende. Flere kommuner har i dag utfordringer med å gi lovpålagte tjenester til beboerne i asylmottak og må derfor ikke påføres ytterligere oppgaver. Det er derfor vanskelig for kommunen å bygge opp et tilstrekkelig tjenesteapparat for asylmottak. Usikkerheten omkring varigheten av mottaket forsterker dette problemet. Utvalget har ikke foretatt kostnadsanalyser på flere av områdene som det foreslås endringer på.

Vennlig hilsen

Helge Eide
Dir. Interessepolitikk

Nina Hjertø Ingebrigtsen
Rådgiver